

Müstəqillik dövrünün uğurları

Son illerin hadisələri sübut etdi ki, cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin leqallaşdırılmasına qarşı mübarizə aparmadan və belə halları ləğv etmədən iqtisadi islahatların həyata keçirilməsi və inkişafın sürətləndirilməsi mümkün olmur. İstər qanunsuz yollarla əldə edilmiş pulların leqallaşdırılması, istərsə də onun törədicisi olan korrupsiya hər bir ölkənin iqtisadiyyatına böyük ziyan vurmaqla bərabər, əlverişli investisiya mühitinin formalaşmasına, xarici və daxili mənbələr hesabına investisiyaların cəlb edilməsinə, sahibkarlığın inkişafına ciddi əngəl törədir. Dünya təcrübəsi göstərir ki, çirkli pulların yuyulması (istər ölkə daxilində, istərsə də xaricdə) və korrupsiyanın geniş yayılması ölkənin maliyyə bazarının dəyaniqlığını sarsıdır. Eyni zamanda sübut olunmuşdur ki, qanunsuz yollarla əldə edilmiş pulların və əmlakın leqallaşdırılmasının mümkünlüyü maliyyə hesabatlılığının dürüstlüyündən birbaşa asılıdır.

Planı”nda təsbit olunmuş və öz sistemliyi ilə fərqlənən tədbirlər kompleksinin mahiyyətində özünü bir daha bürüzə verir. Milli Fəaliyyət Planında qeyd edildiyi kimi, ölkəmiz cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına, terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə (PL/TM) qarşı mübarizə sahəsində mühüm institusional və təşkilati idarəetmə xarakterli nəticələrə nail olmuşdur.

İlk növbədə qeyd olunmalıdır ki, bəy-
nəlxalq tələblərə cavab verən "Cinayət
yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və
ya digər əmlakin leqallaşdırılmasına və
terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qar-
şı mübarizə haqqında" Azərbaycan Res-

zaret sisteminin qurulmasına və effektiv tətbiqinə metodiki dəstəyin təmin edilməsinə Milli Fəaliyyət Planında xüsusi yer ayrılmışdır. Bu onunla izah olunur ki, Azərbaycan Respublikasında daxili nəzarətin və auditin inkişafı istiqamətində son illər müyyəyen nailiyyətlər əldə olunmasına baxmayaraq, bir sıra problemlər də mövcuddur. Məhz bu problemlərin həll edilməməsi daxili nəzarətin səmərəli fəaliyyətinə imkan vermir. Bu da öz növbəsində şəffaflığın təminatı və idarəetmənin səviyyəsinin yüksəldilməsi sahəsində ciddi uğurlar əldə edilməsinə çətinliklər yaradır.

sab ve əməliyyatlar üzrə məlumatlara çıxışının təmin olunmasına metodoloji ya-naşmanın vacibliyinin vurğulanmasıdır.

hazırlanmış “Cinayet yolu ile eldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunu-nun auditorlar tərəfindən tətbiqinə dair metodik tövsiyələr” təqdim olunmuşdur.

Metodik tövsiyələr PL/TM ilə bağlı əməllərin aşkar edilməsi və qarşısının alınması məqsədilə pul vəsaitləri və ya digər emlakla əməliyyat həyata keçirən Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları, əcnəbilər, vətəndaşlığı olmayan şəxslər, hüquqi şəxslər, habelə Azərbaycan Respublikasının ərazisində pul vəsaitləri və ya digər emlakla əməliyyatların auditinin aparılması ilə bağlı auditorların fəaliyyətini tənzimləyir. Bu sənədin əsas möv-

yətini tənzimləyir. Bu sənədin əsas məqsədi Azərbaycan Respublikasının qoşulduğu beynəlxalq konvensiyaların məzmunundan irəli gələn təəhhüdlərin yerine yetirilməsi ilə bağlı şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə işinə dəstək verməkdən, auditor xidmətini tənzimləyən normativ hüquqi aktların və digər qanunvericilik aktlarının müddəalarına uyğun olaraq təsərrüfat subyektlərinin fəaliyyətində şəffaflığın təmin edilməsi, qanunsuz yolla əldə edilmiş gəlirlərin leqlaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə işinə yardım göstərilməsinə, auditorlar tərəfindən ölkəmizin qanunvericilik aktlarına, beynəlxalq audit standartlarına, peşə etikası qaydaları və normalarına riyət edilməsinə, auditor xidmətlərinin göstərilməsi zamanı yol verilmiş nöqsan və çatışmazlıqların aradan qaldırılmasına, PL/TM qanununun auditor xidməti göstərən şəxslər qarşısında yaratdığı öhdəliklərin yerinə yetirilməsi istiqamətində auditorların fəaliyyətlərinin düzgün istiqamətləndirilməsinə nail olmaqdan ibarətdir.

Auditorlar əmlakın düzgün idarə olunması, ədalət, məsuliyyət və qanun qarşısında bərabərlik prinsiplərinin, vicdanlığın təmin olunması, qanunsuz gəlirləri istisna edən mədəniyyətin formallaşmasına imkan yaradılması zərurətini dərk edərək təsərrüfat subyektlərində cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və əmlakın leqallaşdırılmasına, terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə, o cümlədən belə əməllerin qarşısının alınması və aşkar çıxarılmasına kömək məqsədi daşıyan qənaətbəxş daxili audit mexanizmləri yaradılmasının, eləcə də bu təşkilatların hesablarında və tələb olunan maliyyə məlumatlarında müvafiq audit standart və prosedurlarının, habelə sahibkarlar və bütün müvafiq peşə nümayəndələri tərəfindən maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin düzgün, vicdanlı və lazımi formada həyata keçirilməsinin zəruriyini təşviq etməlidirlər.

"Azərbaycanda görülen işlər dünyanın en inkişaf etmiş ölkələri səviyyəsində olmalıdır. Biz o səviyyəyə qalxmalıyiq. Biz ona yaxınlaşmışıq, bir çox həllarda ləp yaxınlaşmışıq. Amma hełə böyük işlər görülməlidir. Ölkəmizdə bütün işlər - iqtisadiyyat, sosial siyaset və bütün başqa məsələlər müasir səviyyədə

tan başqa məsələlər mədən cəviyədə olmalıdır. İnsanlar rahat yaşamalıdır, sosial ədalət prinsipləri tam şəkildə bərqərar olmalıdır. Nöqsanlarla çox ciddi mübarizə aparılmalıdır və aparılır. Bu sahədəki fəaliyyətimizi daha da gücləndirməliyik... Azərbaycanda rüşvətxorluğa, korrupsiyaya qarşı daha da ciddi mübarizə aparılmalıdır. Bu barədə kifayət qədər qanunvericilik bazası mövcuddur, göstərişlər verilmişdir, sərəncamlar imzalanmışdır. Elə etməliyik ki, Azərbaycanda bu xoşagəlməz halları aradan götürək. Bunu etmək üçün isə gərək biz hamımız - həm iqtidar, həm vətəndaşlar bir hədəfə vurmalıyıq". Ölkə rəhbərinin bu sözləri bir daha sübut edir ki, korrupsiyaya qarşı mübarizə, cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və əmlakın leqallaşdırılmasına qarşı mübarizə bundan sonra da dövlət siyasetinin prioritet istiqaməti olaraq qalacaqdır.

*Vahid NOVRUZOV,
Azərbaycan Respublikası
Auditorlar Palatasının sədri,
iqtisad elmləri doktoru,*

“Şəffaflıq, təmizlik, dürüstlük həyat tərzi olmalıdır”

İlham ƏLİYEV

Korrupsiyaya qarşı mübarizədə auditin imkanları genişdir

sına, qanunsuz gelirlərin və əmlakin əldə edilməsinə zəmin yaradır, digər tərəfdən iqtisadi sərbəstliyin məhdudlaşmasına və əksinə - idarəetmə heyətinin və məmurların lüzumsuz, tələb olunan-dan da artıq funksiyalarının möhkəmlən-məsinə səbəb olur.

publikası Qanununun qəbul edilməsi ölkəmizdə PL/TM-ə qarşı mübarizənin təkmil qanunvericilik bazasını yaratmaqla qazanılan mühüm uğurların əsasını təşkil edir. Məhz bu uğurların nəticəsidir ki, bir sırə beynəlxalq qurumlar, o cümlədən Avropa Şurasının Pulların Yuyulmasına və Terrorçuluğun Maliyyələşdirilməsinə Qarşı Tədbirlərin Qiymətləndirilməsi üzrə Ekspertlər Komitəsi ölkəmizdə PL/TM-ə qarşı mübarizə sahəsində həyata keçirilən islahatları, o cümlədən qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, institusional potensialın gücləndirilməsi, hesabatlılıq sisteminin yaradılması, bu istiqamətdə qabaqcıl texnologiyaların tətbiqi sahəsində əldə edilmiş nailiyyətləri yüksək qiymətləndirir.

Qiymətləndirmə nəticəsində müeyyən edilmiş riskləri aradan qaldırmaq məqsədilə "Cinayət yolu ilə əldə edilmiş

meqsədində "Şirayet yolu ilə əlde edilmiş pul vəsaitlərinin ve ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizəyə dair 2017-2019-cu iller üçün Milli Fəaliyyət Planı" bu sahədə yeni və vacib bir mərhələnin uğurla reallaşdırılması məqsədi güdməklə ölkədə PL/TM-ə qarşı mübarizə sahəsində risk əsaslı mübarizə sisteminin əsas istiqamətlərini özündə ehtiva edir. Milli Fəaliyyət Planı PL/TM-ə qarşı mübarizə sahəsində dövlət orqanlarının fəaliyyətinin effektiv əlaqələndirilmesini təmin edən koordinasiya mexanizminin yaradılması, onlar arasında əməkdaşlığın və məlumat mübadiləsi sisteminin səmərəliyinin artırılması, qanunvericiliyin beynəlxalq standartlara tam uyğunlaşdırılması, beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsi, PL/TM-ə qarşı mübarizə aparən dövlət orqanlarının monitoring iştirakçıları ilə bərabər monitorinqdə iştirak edən digər şəxslərin də potensialının gücləndirilməsi və digər məsələləri əhatə edir. Sənəddə nezərdə tutulan monitoring iştirakçıları və digər şəxslər (monitorinq subyektləri) üçün metodoloji dəstək sisteminin qurulması PL/TM-ə qarşı mübarizədə insan amilinə, peşəkarlığa böyük önem verilməsini təsdiqləyir.

Monitoring subyektləri üçün təlim strateyiyasının və ona uyğun təlim proqramlarının hazırlanması və icrası məqsədilə tədbirlərin görülməsi onların potensialının gücləndirilməsi ilə bərabər peşəkarlıq, obyektivlik və müstəqillik kimi prinsiplərin reallaşdırılmasına zəmin yaratmış olacaq. Monitoring subyektlərinin daxili nəzərət sisteminin gücləndirilməsi üzrə tədbirlərin görülməsinə, qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq RI/TM-nin mövcudlarına əsaslanıla-

auditin təşkili üzrə müvafiq konsepsiyanın və metodik təminatın olmamasını aid etmək olar. Bir sıra hallarda daxili nəzarət yoxlamaları heç bir plana əsaslanmayan pərakəndə qaydada aparılır. Belə yoxlamaların səmərəsi ola bilməz. Daxili nəzarət və audit sahəsində mövcud problemlərdən bəhs edərkən qeyd etmək lazımdır ki, bank və sigorta sferaları istisna olmaqla iqtisadiyyatın digər mühüm sahələrində daxili audit çox zəif yayılmışdır. Milli Fəaliyyət Planında ehtiva olunmuş PL/TM-ə qarşı mübarizə sahəsində daxili nəzarət sisteminin effektivliyinin müəyyən edilməsi üçün daxili audit yoxlamalarının nəticələrinin qiymətləndirilməsi tapşırığının icrası bu istiqamətdə vəziyyətin kökündən dəyişməsi üçün bir əsas olacaq.

Müasir şeraitdə müəssisə və təşkilatların inkişafının, o cümlədən nəzəretin əsas şərtlərindən biri olan risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsidir. Beynəlxalq standartlarda göstərildiyi kimi, risklərin qiymətləndirilməsi yarana bileyəcək neqativ şərait və hadisələr haqqında peşəkar dəyərləndirmə aparmaq üçün sistemli prosedurdur. Yoxlanılacaq bütün fəaliyyət və mövcud risk amillərini müəyyən etmək, onların vacibliyini qiymətləndirmək sahəsində müasir informasiya sistemlərinin imkanlarından istifadə edilməsi çox mühümdür. Bu baxımdan şübhəli və yüksək riskli əməliyyatların müəyyən edilməsi üçün monito-

yatırımların müyyən edilməsi üçün monitorinq iştirakçılarının informasiya texnologiyaları sistemlərinin təkmilləşdirilməsi və PL/TM risklərinin müyyən olunması, əməliyyatların və riskli müştərilərin monitorinqinə imkan verən informasiya sisteminin tətbiqi üzrə metodiki dəstəyin təminı kimi mühüm müdədələr Milli Fəaliyyət Planında öz əksini tapmışdır.

Milli Fəaliyyət Planını səciyyələndirən əsas xüsusiyyətlərdən biri də nəzərdə tutulan təşkilati işlərin inzibati və təcrübə yollarla deyil, metodoloji təminat əsasında həyata keçirilməsinin vurgulanmasıdır. Misal olaraq, monitorinq subyektlərinə şübhəli əməliyyatların aşkarlanması indikatorlarının və PL/TM tipologiyalarının müəyyən edilməsi və müntəzəm olaraq yenilənməsi məqsədilə metodiki dəstəyin, o cümlədən "öz müşterini tanı", müştəri qəbulu siyasetinin formalasdırılması üzrə metodiki dəstəyin təmin edilməsi, PL/TM-ə qarşı mübarizə üzrə qanunvericiliyin icrasına məsul şəxslərin teyin edilməsi üzrə metodiki dəstək sistemlərin hazırlanmasıdır.